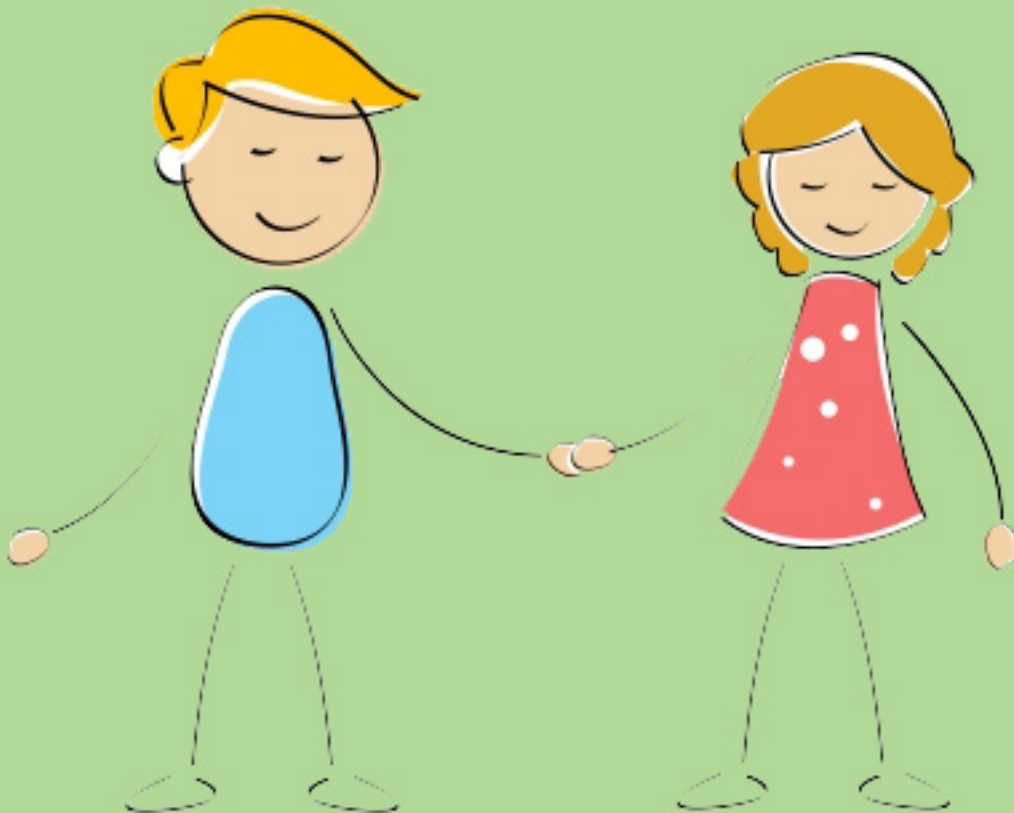


Tytöksi ja pojaksi kasvamisen

Seksuaaliterveysopas päiväkotikäisten
lasten vanhemmille ja lasten kanssa työskenteleville



Esipuhe

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa ja teimme opinnäytetyönämme seksuaaliterveysoppaan päiväkotikäisten lasten vanhemmille ja lasten kanssa työskenteleville. Saimme aikaan oppaan, jossa käsitellään sellaisia asioita, joita juuri Sinä mahdollisesti mietit, muttet ole tullut kysyneeksi. Tämän takia oppaassa onkin lainauksia suoraan vanhempien ja lasten esittämistä kysymyksistä muun tiedon lisänä.

Vastausten koonnissa mukana ja apuna on ollut Mikkelin neuvolapalveluiden terveydenhoitaja sekä seksuaaliterapeutti. Jos haluat kysyä ja tietää lisää, ota yhteyttä neuvolaasi!

Lapsen seksuaalisuus

Lasten seksuaalisuus, niin kuin seksuaalisuus yleensäkin, koetaan usein aiheena, josta ei mielellään puhuta. Lapsuusajan seksuaalisuus ei kuitenkaan ole samanlaista kuin murrosikäisellä tai aikuisella, vaan lapsuudessa tämän tarkoituksena on kerätä rakennusaineita aikuisiän positiivista minäkuvaa, hyvää itsetuntoa ja tervettä seksuaalisuutta varten. Lapsuusajan seksuaalisuuteen kuuluukin omaan itseensä tutustuminen ja seksuaalisuus onkin vain yksi uteliaisuuden aihe muiden joukossa. Lasten seksileikit ovatkin yksi yleisimmistä tavoista lapsilla tutustua omaan itseensä sekä sukupuolten eroavaisuuksiin.

Aikuisen rooli lapsen seksuaalisuuden tukemisessa

“Pitääkö minun antaa lapseni leikkiä lääkärileikkejä?”

“Miten hillitä lapsen seksuaalista käyttäytymistä julkisesti?”

Vanhemmat reagoivat lapsen seksuaaliseen käyttäytymiseen monella tavalla, joskus jopa hämmentyneesti. Lääkärileikit esimerkiksi kuitenkin kuuluvat lapsen kehitykseen ja ovat tapa tutustua omaan kehoon. Aikuisen tehtävä onkin antaa lapselle omaa aikaa ja rauhaa leikkiä näitä leikkejä, mutta kuitenkin olla käytettävissä, mikäli leikki muuttuu lapselle liian jännittäväksi. Joskus leikki ylittää normaalin kiinnostuksen rajat ja tällöin aikuisen onkin ohjattava lasta oikeanlaisiin leikkitapoihin. Nykyisin televisio tuo jo pientenkin lasten maailmaan aikuisten seksin ja seksuaalisuuden erilaisessa muodossa kuin mihin lapsi on kehitykseltään valmis. Lapsen televisionkäyttöä tulisikin siis valvoa eikä altistaa lasta aikuisten maailmalle ennen kuin lapsi pystyy ymmärtämään näkemänsä. Pieni lapsi ei vielä tunne häpeää alastomuudestaan tai kysymystensä takia, eikä lasta siis voi varsinaisesti rangaista, vaikka hän julkisella paikalla paljastaisi itsensä. Tällöin tulee vain neuvoa lapselle, mikä on sopivaa käytöstä ja mikä tulee säästää ”omaan aikaan”.



Lasten seksileikit ja itsetyydytys

Vasten monia luuloja lasten itsetyydytys on yleisempää kuin luullaan ja myönnetään. Monesti tämä on tabu, josta edes päiväkotityöntekijät eivät halua puhua. Lasten itsetyydytys ei kuitenkaan ole samanlaista orgasmiin tähtäävää tyydytystä kuin aikuisilla. Lapsilla itsetyydytys on enemmänkin tapa hakea turvaa, lohdutusta ja rauhaa. Tästä käytetäänkin usein nimitystä ”unnuttaminen”. Lapsi koskettelee itseään useimmiten nukkumaan käydessään, vaikka aikuinen olisikin paikalla. Mikäli lapsi tekee tätä julkisesti, on siihen hyvä puuttua kertomalla lapselle, että itsensä koskettelu ei ole väärin, mutta sitä ei ole tapana tehdä muiden läsnä ollessa. Joskus itsetyydytys voi kuitenkin olla liiallista ja tätä lähes jatkuvaa itsensä tyydyttämistä kutsutaan hyperonaniaksi. Tällaisissa tapauksissa lapsi usein jatkaa itsensä tyydyttämistä kunnes hän ei yksinkertaisesti enää jaksa. Syitä tähän on monia. Osalta puuttuu oikea tekniikka, johon auttaa aikuisen kunnioittava opastus parempaan itsetyydytystapaan. Osalla lapsista ei ole tarpeeksi omaa aikaa, jotta lapsi voisi rauhassa tyydyttää itsensä, vaan hänet keskeytetään usein ja hän joutuu aina aloittamaan alusta. Tällöin vaikuttaa siltä, että lapsi tyydyttää itseään jatkuvasti. Syynä tähän voi myös olla aikuisten käsitys siitä, mikä on liian paljon, jolloin normaalisti itseään tyydyttävän lapsen käytös voidaan myös leimata vääristyneeksi.

Seksuaalisuudesta puhuminen

”Miten isi antoi äidille vauvansiemenen?”

”Onko minulla pippeli?”

”Miksi pojat ei voi saada vauvoja?”

”Mistä minä tulin?”

Seksuaalisuus on kiinteä osa normaalia kehitysvaihetta ja siitä tulisikin voida puhua luonnollisesti lapsen kanssa. Kuten eräs haastateltavistamme sanoi *”mitä lapsi osaa kysyä, sen hän ymmärtää”*. Asiat tulisi kuitenkin pitää lapsen tasolla ja puhua mm. sukupuolten eroavaisuuksista, mitä tarkoittaa kasvaa juuri tytöksi/pojaksi ja mitä tarkoittaa toisten kunnioittaminen. Aikuiset voivat esimerkiksi käyttää myös ”epävirallisia” nimityksiä sukupuolielimille, mikäli lapsen iän kannalta tämä on hyödyllistä. Saara Kinnusen kirjassa *Tytöt, pojat & seksi* käytetään esimerkki nimityksinä naisen osalta pimpli, pimpin huulet, pimpin kieli sekä pissa- ja vauvareiät. Pojan kohdalla osa nimityksistä voi olla samoja, mutta on hyvä kertoa myös siittiöistä, lapsille tutummin vauvansiemenistä. Ei siis ole välttämättä tarpeellista vielä pienien kanssa käyttää virallisia nimityksiä, kuten vagina ja penis. Vanhempien välinen seksielämä taas ei sovi lasten nähtäväksi, sillä lapsi ei vielä ymmärrä rakasteluun liittyviä tapahtumia, vaan voi ajatella isän satuttavan äitiä. Asiasta voidaan myös kertoa aikaisemmin mainittujen nimitysten avulla.

Sukupuolisuus

”Miksi pojilla on pippeli, mutta tytöillä pimppi?”

”Miksi äidillä on tissit ja heinää pimpissä?”

Lapsi käy elämässään prosessin, jossa hän muodostaa itsestään käsityksen ”olen tyttö/poika” ja tätä sanotaan sukupuolisosialisaatioksi. Lapsi oppii ympäristöstä tarkkaillen mitä sukupuolirooliodotuksia on tytöille sekä pojille. Jo vauvoille puhutaan, että hän on tyttö tai poika, mutta lapsi ymmärtää vasta noin neljän vuoden ikäisenä mitä tämä ero tarkoittaa, vaikka erot sukupuolten välillä lapsi huomaan jo noin kolmen vuoden iässä. Leikki-ikäisiä lapsia on hyvä kannustaa oman sukupuoliroolin mukaisiin odotuksiin, mutta poikamaisia tyttöjä tai tyttömäisiä poikia täytyy kohdella oman sukupuolensa edustajina, eikä vahvistaa heidän torjumaansa identiteettiä minkä he ovat syystä tai toisesta tehneet. Pikkuhiljaa he voivat hyväksyä oman sukupuolensa, vaikka heistä ei tulisikaan ”tyypillisiä tyttöjä” tai ”tyypillisiä poikia”. Lasten kiinnostuksen kohteet voivat joskus olla sukupuoliroolien vastaisia ja näihin asioihin vanhempien tulisi suhtautua hyväksyvästi. Lapsen sukupuolen ja persoonallisuuden piirteiden hyväksymättömyys vaikeuttaa lapsen minäkuvan ja sukupuoli-identiteetin rakentumista. Itsensä hyväksytyksi kokeminen ryhmässä auttaa identiteetin vahvistumiseen. Kun lapselle kasvaa hyvä itsetunto hän kykenee vastavuoroiseen suhteeseen ja uskaltaa lähestyä ja ottaa kontaktia muihin, joka myöhemmin on tärkeä taito.



Minä, isä ja äiti

Lopuksi

Tytöksi ja pojaksi kasvaminen -seksuaaliterveysoppaan tekeminen ei olisi onnistunut ilman apuja monelta taholta. Haluamme kiittää ohjaavaa opettajaamme, Mikkelin neuvolapalveluiden terveydenhoitajaa sekä seksuaaliterapeuttia.

Jenni Huomo

Anniina Laitinen

Mikkelin ammattikorkeakoulu 2011

Lähteet:

Saara Kinnunen: Tytöt, pojat & seksi, 2001

Opinnäytetyö, Jenni Huomo ja Anniina Laitinen: "Tytöksi ja pojaksi kasvaminen" -seksuaaliterveysopas päiväkotikäisten lasten vanhemmille ja lasten kanssa työskenteleville, 2011

Kuvat:

Digitalart / FreeDigitalPhotos.net

Anonyymit lapset

